

I. Wallerstein: Západ vždy potreboval démona, ktorý môže za jeho nedostatky a proti ktorému je potrebné bojovať

- CZ24 News | 21. května 2020

Immanuel Wallerstein opísal zaujímavým spôsobom pocity „Západu“. Podľa neho Západ vždy potreboval démona, ktorý mohol za jeho nedostatky a proti ktorému teda bolo potrebné bojovať. V rôznych obdobiach mal tento démon rôznu podobu: boli to židia, moslimovia, kresťanskí reformátori, liberáli, komunisti. Keď sa rozpadol sovietsky blok a následne aj Sovietsky zväz, tak sa komunistický démon premieňal podľa potreby: raz to bol Usáma bin Ládín, inokedy prezidenti Iraku, Líbye či Sýrie. Západ tak opatrne dnes demonizuje aj východnú Európu – od nás až po Rusko. Niekedy je démon malý, napr. Grécko, alebo Severná Kórea, inokedy veľký, napr. Rusko alebo Čína.

Veľká Británia má svojho démona v Rusku – odtiaľ idú špióni vybavení jedmi, inokedy zase počítačovní hekeri. Tohto variantu sa chytajú aj niektorí politici či ambiciózni jednotlivci aj v Česku. Ukazuje sa však, že novinári sú síce nadšení z nových tvrdení, ale na zastrašenie obyvateľstva to nestačí.

No a čo Slovensko? Tu sa nejako svetoví démoni vyskytujú iba okrajovo. Hneď po novembri 1989 boli demonizovaní komunisti. Keď VPN nezvládlo svoje mocenské postavenie, tak sa démonom stal Mečiar. Nejaký čas to vydržalo, no všetko sa raz preje. Moderným démonom sa stal R. Fico a širšie povedané celý Smer. Môžu za všetko, dokonca aj za príchod korony. Nie žeby bol Smer milou, jemnou a čestnou stranou (také existujú iba v teórii), ale opäť je tu mystický démon, proti ktorému treba bojovať. Keď už nemá politickú moc, tak aspoň treba odstrániť ľudí, ktorí prišli k funkciám počas jeho moci.

Opatrne – ako vždy – hľadá svojho démona pani prezidentka. Zatiaľ priamo nešpecifikovala jeho nositeľa, ale je to fašizmus. No k 75-výročíu jeho porážky sa to asi hodí. Vníma aspoň rozdiel medzi fašizmom a nacizmom? Fašizmus sa v podaní médií premenil na nadávku – pritom je to konkrétny pojem s presným obsahom.

Vráťme sa však k Západu, démonom a Wallersteinovi – podľa neho Západ potrebuje démona, lebo nevie nechybovať vo vývoji. Takto sa v minulosti stala démonickou udalosťou tragédia lietadla nad Lockerbie, neskôr letecké zničenie dvojčiek Svetovej obchodnej organizácie v New Yorku, ešte neskôr zostrelenie holandského lietadla nad Ukrajinou. Marx a Engels vo svojej známej práci (Manifest KS) na prorokovali: Európou obchádza strašidlo – strašidlo komunizmu! Túto vetu berú viacerí západní politici veľmi vážne a situujú strašidlo (démona) do Ruska.

Wallerstein si však kladie otázku: vie Západ existovať bez démona? Odpovedá si: zatiaľ nie.

Zložito sa však žije svetu v pokoji a mieri, ak musí neustále bojovať s démonmi. Vieme si spomenúť aj na istého amerického prezidenta, ktorý hovoril o darebáckych či démonických štátoch, ktoré je potrebné trestať. Takže postuloval svetovú úlohu USA ako policajta s právom mlátiť kohokoľvek. Istú chvíľu to fungovalo, no svet už nie je taký, akým býval. Stratil unipolaritu, o lepšie miesto na slnku sa uchádza viacero štátov, pričom z našej civilizácie je ich menšina. No a tieto ambiciózne štáty akosi nemajú strach z mohutných armád, koncentrujú sa na úspechy na trhoch.

Predseda vlády SR má svojho démona (stranu Smer a jej protagonistov), ktorý síce stráca svoj odpudivý obraz, ale sa ho drží a snaží stupňovať boj proti nemu. Tým sa snaží zaradiť na Západ, aby bolo jasné, že má právo demonizovať vlastné nedostatky a teda okydávať démona samotného.

Namiesto tvorivosti nastal asi čas pritvrdiť boj. V televízii vyhlásil, že vyhodí tisícky úradníkov – démon má teda aj minipodoby. Dokopy tvoria spomínanú chobotnicu, zatiaľ s nešpecifikovanou hlavou a mozgom (premiér asi nemá rád slovo mozog – na to nemá krízový štáb). Takže sa bude bojovať na viacerých frontoch. Najjednoduchšie víťazstvo ponúka boj proti drobným démonom – úradníkom. Tí sa nemajú ako brániť, odbory mlčia. Zdá sa, že sa v tomto vyhľadávaní démona a bojom proti nemu zhliadol v čistkách zvaných normalizácia. Veľký démon – Smer – je atakovaný mediálne, ale žurnalisti už o tento boj nemajú taký záujem ako pred mesiacmi. Pokus postaviť jasne proti sebe Ficovo a Pellegriniho krídlo sa nepodaril, tento spor je viditeľný, ale zatiaľ nerozkladá stranu. V tomto smere krížová výprava skončila v bahne, ako napokon viacero stredovekých podobných výprav.

Viditeľne ten, kto nevie tvoriť, snaží sa aspoň ničiť. Západ si hľadal svojich démonov vtedy, keď sa ocital v zdanlivo neriešiteľnej situácii. Kým v náboženstvách je démon (čert, diabol, antikrist) stále ten istý, v politike sa neustále mení, podľa toho, ako stráca na svojej odpudivosti aktuálny démon. Po zabití arabských démonov (okrem prezidenta Sýrie), Západ stráca škaredého démona, ktorého by sa báli aj malé deti. Brusel si vytvára také menšie náhrady (po Grécku je to maďarský premiér a trochu aj poľský), ktoré používa na odpútanie pozornosti od svojich chýb. Naozaj to zatiaľ stačí na udržanie organizácie (Európska únia) v nehybnosti. Americký prezident je majstrom vo vymýšľaní, ale aj omilostňovaní svetových diablov, najlepšie to bolo vidieť vo vzťahoch s prezidentmi Severnej Kórey a Číny. Tiež mu toto žonglovanie s démonmi vychádza.

Západu veľmi chýba vízia vývoja. Ostatný svet sa hýbe dopredu, aj keď nemá centrálnu mocnosť, Západ sa pomaly rozpadáva a jeho časti nevedia, ktorým smerom sa vydať – hlavne, aby tam nečíhal žiadny démon. Démonom možno zakryť vlastnú tvorivú neschopnosť, no keď sa ostatní neboja, tak sa „tvorca“ démonov ocitne na okraji vývoja.

Rastislav Tóth